

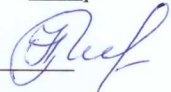
Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут
природокористування та гуманітарних наук
Кафедра філософії і суспільних наук

СИЛАБУС
ОК 2 – ФІЛОСОФІЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

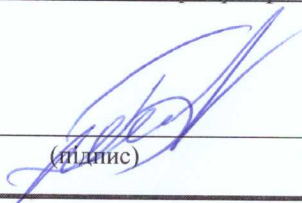

(підпис) Шаkun Н.В.
(прізвище та ініціали)

«30» 08 2024 р.

Розробник (-и): Шаkun Наталія Валеріївна, зав.кафедри ФіСН, к.філос.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)
(підпис)

Силабус навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри філософії і суспільних наук
(назва кафедри)

Протокол від «30» серпня 2024р. №8

Узгоджено з гарантом освітньої програми:
(підпис) Н.П.Буяльська
(прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	Обов'язкова
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	2-ий рік навчання (3 семестр) ОПП «Екологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Викладач	Шаkun Наталія Валеріївна, к.філос.н., доцент, завідувач кафедри філософії і суспільних наук
Профайл викладача	https://dfss.stu.cn.ua/shakun-nataliia-valeriivna/
Контакти викладача	shakunn@stu.cn.ua

2. Анотація курсу. Філософія належить до навчальних дисциплін, вивчення яких не лише забезпечує ефективне засвоєння необхідних компонентів навчального плану здобувача вищої освіти, а й спонукає до власних міркувань щодо важливих світоглядних проблем людського буття, сприяє набуттю студентами вміння виступати перед аудиторією, відстоювати власну точку зору, генерувати нові ідеї, творчо та критично мислити. Предмет дисципліни – відношення людини та світу.

Форми, методи й засоби викладання дисципліни. Для ефективної підготовки здобувачів вищої освіти (ЗВО) застосовуються: навчальні лекції, семінари, консультації, дискусії, виконання індивідуального завдання (написання есе). Проблемно-пошуковий та критико-інформаційний підхід до вивчення основних філософсько-світоглядних питань, широке використання різних форм активізації інтересів до пізнання (проблемні завдання, теми для обговорень, тестові завдання) сформулюють у студентів вміння співставляти та аналізувати переваги і недоліки певних філософських позицій, аналізувати проблеми сучасного життя із використанням філософських понять та категорій, послуговуватися набутими знаннями в межах галузевих знань, а також при виборі і застосуванні методик професійної діяльності.

3. Мета та цілі курсу. *Метою викладання* навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти (ЗВО) цілісної концептуальної картини світової та вітчизняної філософської традиції, ознайомлення з особливостями, сутністю, змістом і цінностями людського буття, формами та рівнями пізнання, сучасною соціальною реальністю та історією, проблемами і перспективами сучасної культури і цивілізації; вміння поєднувати світоглядно-теоретичні настанови із життєвою практикою

Загальні компетентності, що формуються навчальною програмою. Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти (ЗВО) має набути або розширити такі загальні компетентності (ЗК) передбачені освітньою програмою:

ЗК09. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК12. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

4. Результати навчання. Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти має досягнути або вдосконалити здатності, які передбачені освітньою програмою:

ПР13. Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології.

ПР22. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля.

ПР24. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПР25. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

5. Пререквізити. Передумовою для вивчення дисципліни є успішне засвоєння ОК 1 – Історія української державності і культури.

6. Обсяг курсу.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	24
Семінарські заняття	16
Самостійна робота	80
Всього кредитів	4

Форма проведення занять: *лекційні, семінарські заняття, самостійна робота* – з використанням системи дистанційного навчання Moodle, онлайн інструментів спільної візуалізації Google Jamboard, Padlet, літератури, відеоматеріалів.

7. Тематика курсу.

Змістовий модуль 1. Генеза та становлення філософської думки у контексті цивілізаційних процесів

Тема 1. Предметне поле і функціональне призначення філософії

Філософія як любов до мудрості. Критерії мудрості. Культурно-історичні умови виникнення філософії. Міфологія і релігія як витoki філософії. Поняття світогляду, його структура та типологія. Співвідношення світогляду і філософії. Основні світоглядні орієнтації людини в світі. Філософія і релігія. Філософія і наука. Характерні риси філософського мислення. Проблема визначення предмету філософії. Структура і функції філософського знання. Особливості сучасного розуміння філософії. Філософія та людська особистість. Роль філософії в сучасному житті суспільства. Роль філософського знання у методологічній та світоглядній підготовці фахівців-професіоналів.

Тема 2. Основні історико-філософські парадигми

Історія філософії як поступ філософських парадигм. Особливості Східної та Західної філософських парадигм. Філософська думка давньої Індії. Філософська думка давнього Китаю. Світ, людина та їх тлумачення у провідних філософських школах Індії та Китаю. Парадигма античної філософії. Своєрідність античного світогляду. Передумови розвитку та основні етапи античної філософії. Ранньогрецька натурфілософія та онтологізм античної класики (досократики). Філософсько-антропологічні вчення античної класики і доби еллінізму. Вчення про ідеї, теорія пізнання та концепція ідеальної держави Платона. Метафізика Аристотеля: категоріальний аналіз світу. Елліністична філософія: стоїцизм, еллінізм, скептицизм. Філософія давнього Риму. Філософська думка Середньовіччя. Апологетика і патристика. Філософсько-теологічне вчення Аврелія Августина. Схоластика. Філософська система Томи Аквінського. Реалізм і номіналізм. Проблема універсалій. Соціокультурні передумови формування філософської думки епохи Ренесансу. Людина і світ в епохи Ренесансу: гуманізм, неоплатонізм, натурфілософія, соціальні утопії. Класична західноєвропейська філософія. Філософське обґрунтування нової наукової картини світу. Проблема методу наукового пізнання: емпіризм (Ф. Бекон) та раціоналізм (Р. Декарт). Поняття субстанції у філософії XVII – XVIII ст. Проблеми буття, людини і суспільства у філософії Просвітництва. Німецька класична філософія. Трансцендентальна філософія І.Канта. Система та метод філософії Г. Гегеля. Філософські погляди Л. Фюрбаха і К.Маркса. Місце німецької класичної філософії в історії філософської думки.

Тема 3. Сучасна філософія: синтез культурних парадигм

Західноєвропейське суспільство першої половини XIX ст. і криза парадигми класичної філософії. Формування глобальної філософської парадигми та її основних течій і напрямків. Проблема раціонального та ірраціонального у філософії XX ст.. Сцієнтизм та антисцієнтизм.

Екзистенціально-антропологічна філософія та її основні напрямки: філософія життя, феноменологія, екзистенціалізм, психоаналіз. Філософія життя (А.Шопенгауер, Ф.Ніцше, О.Шпенглер). Філософські проблеми психоаналізу (З. Фройд, К. Юнг, Е. Фром). Екзистенціальна філософія (С.Керкегор, Ж.-П.Сартр, А.Камю). Позитивізм: основні етапи. Перший позитивізм (О.Конт, Г.Спенсер), другий позитивізм Е.Маха і Р.Авенаріуса. Неопозитивізм (Б.Рассел, Л.Вітгенштейн, Р.Карнап). Постпозитивізм (К.Поппер, І.Лакатос, Т.Кун). Структуралізм (К. Леві-Стросс, М. Фуко та ін.), герменевтика (Х.- Г. Гадамер, П. Рікьор, К. Апель). Вплив постпозитивізму на розвиток сучасної науки. Генеза релігійної філософії ХХІ століття, її основні напрями, принципи, риси. Неотомізм та його філософські передумови. Марксизм-ленінізм як завершення філософії доби Модерну. Матеріалістична діалектика та матеріалістичне розуміння історії філософії марксизму. Концепція практики та проблема відчуження людини у філософії К. Маркса та Ф. Енгельса. Марксизм-ленінізм як завершення філософії Модерну. Філософія глобальних проблем сучасності (А. Печчеї, Д.Медоуз та ін.). Ситуація Постмодерну у філософії. Конфлікт культур і проблема «кінця історії».

Тема 4. Українська філософська думка в контексті світової філософії

Українська філософська культура та її специфіка. Національна ментальність. Українська філософія як теорія національного самоусвідомлення. Світоглядно-філософська думка в Боспорському царстві та грецьких колоніях Причорномор'я. Біон Борисфеніт, Сфер, Анахарсій Скіфський та інші мислителі українського Причорномор'я. Міфологічно-філософська думка народів Київської Русі дохристиянського періоду. Філософська думка часів Київської Русі. Ренесанс в культурі України ХV-ХVІ ст. Діяльність братських шкіл в Україні. Зародження професійної філософії в Україні. Філософсько-гуманістичні ідеї Просвітництва в Україні. Києво-Могилянська академія. Філософські ідеї Г. Сковороди; основні складові його філософського вчення. Особливості розвитку української культури та філософії у ХІХ-ХХІ ст. «Філософія серця» П. Юркевича. Філософія поступу І. Франка. Проблеми нації і державності в українській філософії ХІХ-ХХ ст. «Громадівська» філософія М. Драгоманова. Культурно-філософський підйом 20-х років ХХ ст. («розстріляне відродження»). Історіософія В. Липинського. «Вольовий націоналізм» Д. Донцова. Філософія українських «шестидесятників» («друге відродження»). Розробка філософських проблем в умовах розбудови української державності. Місце і роль філософії у відродженні духовної культури українського народу.

Змістовий модуль 2. Онтологія, гносеологія, методологія

Тема 5. Філософські проблеми онтології

Соціально-практичний та світоглядний характер проблеми буття. Концепція буття в історії філософії. Досократики (V-IV ст. до н. е.). Співвідношення буття і космосу. Буття як незмінне, нерухоме (Парменід) і буття як мінливе (Геракліт). Аристотель про різні форми буття. Субстанційний підхід до буття. Р.Декарт і Г.Лейбніц про буття. Проблема буття у німецькій філософії (І.Кант, Г.Гегель, К.Маркс, М.Гайдеггер). Багаторівневий характер буття. Основні форми буття (буття тіл, процесів, буття людини, буття духовного, буття соціального, віртуальне буття). Проблема субстанції. Монізм, дуалізм, плюралізм. Історико-філософська генеза уявлень про матерію. Методологічне та світоглядне значення цього поняття для пізнання природи, суспільства, практичної діяльності. Основні рівні організації матерії. Рух як спосіб існування матерії, форми руху та їх співвідношення. Просторово-часові характеристики матеріального і ідеального світу. Субстанційна і реляційна концепції простору та часу, їх світоглядна і методологічна основи. Культурно-історичний та соціально-практичний зміст простору та часу як атрибутів соціальної форми руху. Інформаційна картина світу. Віртуальне буття. Феномен штучного інтелекту.

Тема 6. Свідомість як філософська проблема

Поняття свідомості, її структури. Концепції походження свідомості та їх евристична роль.. Феноменологічна концепція свідомості. Сутність діалектико-матеріалістичної концепції свідомості: трудова діяльність, суспільні відносини. Сутність психоаналітичної концепції З. Фрейда: несвідоме («воно»), надсвідоме («над-Я») та свідоме («я»). Т. де Шарден про походження свідомості. Духовний вимір людського буття. Поняття «душі» та її роль в

осмисленні внутрішнього світу людини. Сучасна наука про походження свідомості. Свідомість як продукт суспільного розвитку. Праця, мова, спілкування як необхідні умови виникнення та розвитку свідомості. Свідомість – вища форма творчого відображення світу у різних формах психічної й предметної діяльності. Структура свідомості. Свідомість як сукупність знань, пізнавальних образів, емоцій, волі, психіки. Свідомість і самосвідомість. Суспільна свідомість: поняття, форми, сучасні тенденції її трансформації. Буденно-практична й науково-теоретична свідомість. Форми свідомості: філософська, політична й економічна, право та правосвідомість, моральна, естетична, релігійна, наукова свідомість. Суспільна ідеологія та суспільна психологія.

Тема 7. Пізнання як процес духовно-практичного освоєння світу

Предмет гносеології і епістемології та їх методи. Пізнання як активно-діяльне ставлення людини до світу. Проблема пізнання в історії філософії. Класична і неklasична теорії пізнання. Скептицизм і агностицизм. Проблема предмету пізнання: реалізм і пізнавальний ідеалізм. Наївний реалізм. Критичний реалізм. Суб'єктивний ідеалізм. Декарт, Берклі, Юм. Загроза соліпсизму. Феноменалізм. Об'єктивний ідеалізм. Структура пізнавального процесу (об'єкт, суб'єкт, мета, засоби, результати). Суб'єкт і об'єкт пізнання, їх неподільність. Засоби пізнання. Види пізнавальної діяльності, їх класифікація за метою, об'єктами, суб'єктами, методами. Тлумачення істини в сучасній філософії, зв'язок різних версій істини із методологічною парадигмою, типами світовідношень, соціокультурним середовищем, методами пізнання. Суперечливість істини і суспільна ірраціональність. Проблема практики в історії філософії. Структура практики, її різновиди. Праця, спілкування, практична діяльність. Можливості і межі практики як критерію істини. Творчість як конструктивний принцип пізнання. Практика як відтворення і практика як творчість.

Тема 8. Методологічні проблеми наукового пізнання

Проблема методу у філософії. Метод як сукупність визначених правил, прийомів, способів, норм пізнання і діяльності. Класифікація методів: за масштабами, за роллю і місцем в процесі наукового пізнання тощо. Багаторівнева концепція методологічного знання: філософські (метафізичний, діалектичний, аналітичний, феноменологічний, герменевтичний та ін.), загальнонаукові (системний, структурно-функціональний та ін.), міждисциплінарні та методи спеціальних наук. Місце філософських методів серед спеціальних (міжгалузевих, галузевих наукових методів) і загальнонаукових методів. Етапи розвитку філософської методології. Філософія науки. Ньютоно-картезіанська парадигма. Парадигма неklasичної науки. Т. Кун. Формування постнеklasичної парадигми. П. Фейєрабенд. Філософська методологія як система принципів і способів організації теоретичної та практичної діяльності. Евристичні можливості межі філософських методів. Поняття діалектики та її альтернатив: еkleктики, догматизму, софістики, релятивізму. Метафізика. Синергетика. Нелінійність, альтернативність розвитку. Феноменологія. Натурфілософія і діалектика природи. Взаємодоповнюваність філософсько-методологічних доктрин. Методи наукового пізнання: емпіричні (спостереження, вимірювання, описування, експеримент та ін.) та теоретичні (історичний і логічний, абстрактний і конкретний, абстрагування, моделювання тощо). Форми наукового пізнання: факт, ідея, проблема, гіпотеза, концепція, теорія.

Змістовий модуль 3. Суспільство і особистість у вимірах філософського аналізу

Тема 9. Людина і суспільство у вимірах філософії

Людина як предмет філософського аналізу. Особливості філософського осмислення проблем людини. Основні підходи до визначення сутності людини в сучасній філософії. Проблема людини у філософії давньої Греції та давнього Риму. Християнська концепція людини у філософії Середньовіччя. Проблема людини у філософії Відродження та Нового часу. Німецька класична філософія про людину. Основні підходи до визначення сутності людини в сучасній філософії. Сучасна філософська антропологія (М.Шеллер, Г.Плеснер, А.Гелен та ін.). Антропологічні проблеми у вітчизняній філософській думці (Г.Сковорода, М.Гоголь, П.Юркевич). Філософсько-антропологічні ідеї Лесі Українки, П.Куліша, І.Франка. Проблема походження людини. Філософський зміст понять «особистість», «індивід», «індивідуальність», їх співвідношення з поняттям «людина». Людина (людський рід) як світова субстанція.

Природно-біологічна необхідність людського буття. Суспільне становлення людини як особистості. Особа і соціокультурне середовище. Тематика гендеру в сучасній філософії. Проблема життя і смерті в духовному досвіді людства. Самоцінність людського життя. Сенси людського життя. Соціальне у бутті людини. Специфіка соціального пізнання. Інтерпретації суспільства в сучасній філософії. Основні концепції виникнення та розвитку суспільства: теологічна, патріархальна, натуралістична, технократична, соціопсихологічна. Теорія соціальної (М. Вебер, Т. Парсонс) та предметної (К. Маркс) дій тощо. Розвиток суспільства як природно- історичний процес зміни суспільно- економічних формацій (К. Маркс), соціальних систем (Т. Парсонс), стадій «економічного зростання» (У. Ростоу), еволюції типів культури (М. Вебер, П. Сорокін), локально-цивілізаційних циклів (А. Тойнбі). Суспільство як самоорганізована система. Функціонування суспільства як природно-історичний процесу. Географічне середовище та його роль у житті суспільства. «Географічний детермінізм», «геополітика». Біосфера. Вчення Т. де Шардена і В. Вернадського про ноосферу. Структура суспільства та її філософсько-соціальні інтерпретації. Критерії класифікації спільностей і суспільств.

Тема 10. Філософський аналіз культури і цивілізації

Поняття культури, філософські аспекти його змісту. Уявлення про культуру в історії філософської думки. Особливості філософського осмислення культури. Цінності як фундамент культури. Еволюція змісту цінностей. Сучасні підходи до філософського осмислення цінностей: натуралістичний психологізм (Дж. Дьюї), аксіологічний трансценденталізм (В. Віндельбанд, Г. Ріккерт), персоналістичний онтологізм (М. Шелер), соціологічна концепція (М. Вебер). Основні компоненти цінностей та їх класифікація. Поняття цивілізації та основні підходи до його тлумачення. Теорії цивілізації А. Тойнбі, М. Данилевського, П. Сорокіна, С. Гантінгтона. Ідея кризи цивілізації О. Шпенглера, Х. Ортегі-і-Гассета. Загальнокультурна криза сучасної цивілізації та її основні тенденції. Загроза глобалізму. Поняття глобальних проблем, їх класифікація та можливі шляхи вирішення. Глобальні проблеми сучасності і майбутнє людства. Поняття соціального передбачення і прогнозування майбутнього. Основні науково-теоретичні характеристики соціального прогнозу.

Тема 11. Основи практичної філософії

Філософія екології

Генеza та еволюція екологічного знання. Екологічні знання як основа формування екологічної свідомості. Погляди на природу та використання природних багатств в добу Античності, Середньовіччя, Нового часу. Екологічні знання в добу Постмодерну. Римський клуб про питання захисту планети. Екологічний світогляд: теоретичні основи формування. Структура екологічного світогляду. Критерії сформованості екологічного світогляду. Екологічна свідомість та її рівні. Імператив сучасної екологічної етики: переорієнтація життєвих цінностей із споживацьких на відтворюючі. Сутність професійної і соціальної відповідальності.

Теми семінарських занять

Філософія як наука: генезис, предмет, проблематика
Філософія як світогляд: роль та функції у житті людини
Український тип світорозуміння: специфіка та основні тенденції
Давньокитайська філософія
Давньоіндійська філософія
Давньогрецька філософія
Філософія Середньовіччя
Філософія Відродження
Філософія XVII століття
Філософія доби Просвітництва
Фундаментальні ідеї німецької класичної філософії
Суперечність плюралізму і глобалізму у філософії Новітнього часу
Буття як фундаментальна проблема філософії

Філософія природи
 Людина як предмет філософського аналізу
 Суспільство та його структура
 Проблема пізнання в сучасній філософії

Тематика самостійної роботи

Теми 6, 8, 10 опрацьовуються самостійно. Питання тем включені в білети для іспиту та тестові завдання.

8. Система оцінювання та вимоги

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою протягом вивчення дисципліни: поточний контроль – 75 балів, підсумковий контроль (іспит) – 25 балів, які підсумовуються в загальну оцінку за курс

Загальна система оцінювання курсу	Поточний контроль – до 75 балів, підсумковий контроль – до 25 балів, які складаються в загальну оцінку за курс.
Відвідування лекційних занять	За кожне відвідане заняття здобувач освіти отримує 1 бал. Загальна максимальна кількість балів за відвідування лекційних занять – 8.
Практичні (семінарські) заняття	За роботу на практичному здобувач вищої освіти отримує від 0 до 6 балів. Складові частини оцінки: доповідь з питання (виконання індивідуальних та групових завдань) – до 4 балів; доповнення, запитання – до 2 балів. Загальна максимальна кількість балів за семінарські заняття – $(7 \cdot 6) = 42$.
Підсумковий тест	Підсумковий тест містить 30 питань. За кожен вірну відповідь на питання тесту здобувач вищої освіти отримує 0,5 балів. Загальна максимальна кількість балів за тест – 15.
Есе	<p>Передбачено виконання індивідуального навчально-дослідного завдання – есе. Структура есе: вступ (1-2 абзаци), основна частина 3-4 абзаци, висновки (1-2 абзаци). Обсяг роботи – 1-2 сторінки тексту (120-200 слів). Есе повинно сприйматися як цілісний твір, ідея якого зрозуміла й чітка. Кожен абзац есе розкриває одну думку.</p> <p>Критерії оцінювання есе:</p> <p><i>Теза.</i> Сформульовано тезу, яка презентує власну, незмінну впродовж усього викладу позицію щодо порушеної в завданні проблеми – 2.</p> <p>У роботі немає вправного формулювання тези, але є речення та ключові слова, що відбивають власний погляд на обговорювану проблему – 1.</p> <p>Не сформульовано тези. Зміст висловлення свідчить про відсутність власної позиції щодо порушеної проблеми й несформованість того чи іншого погляду на неї. Теза не відповідає запропонованій темі – 0.</p> <p><i>Аргумент 1.</i> Подано розвиток власної думки, наведено доречний і переконливий аргумент (доказ, підстава для обґрунтування, підтвердження висловленої тези), який пов'язує тезу з прикладами – 1.</p> <p>Не наведено жодного аргументу для обґрунтування тези або наведений аргумент не є доречним – 0.</p> <p><i>Приклад до аргументу 1.</i> Аргумент підкріплено, проілюстровано принаймні одним розгорнутим, добре поясненим прикладом.</p>

Ілюстрація логічно вписується в розвиток доведення, показуючи розуміння того, як міркування стосовно шляхів розв'язання певної проблеми виявляються, підтверджуються в наведеному прикладі – 1.

Прикладу немає або він не є доречним – 0.

Аргумент 2. Подано розвиток власної думки, наведено доречний і переконливий аргумент (доказ, підстава для обґрунтування, підтвердження висловленої тези), який пов'язує тезу з прикладами – 1.

Не наведено жодного аргументу для обґрунтування тези або наведений аргумент не є доречним – 0.

Приклад до аргументу 2. Аргумент підкріплено, проілюстровано принаймні одним розгорнутим, добре поясненим прикладом. Ілюстрація логічно вписується в розвиток доведення, показуючи розуміння того, як міркування стосовно шляхів розв'язання певної проблеми виявляються, підтверджуються в наведеному прикладі – 1.

Прикладу немає або він не є доречним – 0.

Логічність, послідовність. Висловлювання демонструє зосередженість на обговорюваній проблемі, цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу).

Заявлена теза послідовно доводиться. Учасник постійно тримає порушену ним проблему у фокусі своєї уваги, не відступаючи вбік. Учасник висловлює думки в певній послідовності, відбирає лексичний матеріал і мовленнєві засоби відповідно до теми й ситуації – 2.

Помітне відхилення від обговорюваної теми, є порушення логічності, цілісності, послідовності – 1.

Робота не структурована за абзацами – 0.

Логіки викладу, цілісності й послідовності думки немає.

Висновок. Наприкінці власного висловлювання учасник робить підсумок зі свого доведення, указуючи на те, яку думку (позицію) він урешті тримав у полі зору, коли наводив аргументи й приклади.

Висновок відповідає запропонованій темі й органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів. Висновок є останнім абзацом роботи – 2.

Висновок лише частково відповідає тезі або не пов'язаний з аргументами та прикладами – 1.

Висновку немає; висновок не відповідає сформульованій у власному висловлюванні тезі; висновок не пов'язаний з аргументами та прикладами – 0.

При оцінюванні есе в центрі уваги знаходиться:

- здатність критично та незалежно оцінити наявні дані, точку зору, позицію, аргументи;
- здібність розуміти, оцінювати та встановлювати зв'язки між ключовими моментами проблем та запитань;
- уміння диференціювати протилежні підходи та моделі, застосовуючи їх до емпіричного матеріалу або дискусії з принципових питань;
- здатність до застосування аналітичних підходів, моделей тощо.

	Загальна максимальна кількість балів за есе – 10.
Самостійна робота	Теми 6, 8, 10 опрацьовуються самостійно. Питання тем включені в білети для іспиту та тестові завдання.
Умови допуску до підсумкового контролю	До підсумкового контролю допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі обов'язкові види робіт та мають підсумкову оцінку від 35 балів і більше. Підсумковий контроль (екзамен) оцінюється максимум в 25 балів (1 та 2 теоретичні питання – до 8 балів, 3 теоретичне питання – до 9 балів).

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Тематика курсу				
Змістовий модуль 1.		<i>л</i>	<i>с</i>	<i>с/р</i>
1	Предметне поле і функціональне призначення філософії	0...1	0...6	
2	Основні історико-філософські парадигми	0...1	0...6	
3	Сучасна філософія: синтез культурних парадигм	0...1	0...6	
4	Українська філософія в контексті світової філософії	0...1	0...6	
Змістовий модуль 2.				
5	Філософські проблеми онтології	0...1	0...6	
6	Свідомість як філософська проблема			
7	Пізнання як процес духовно-практичного освоєння світу	0...1	0...6	
8	Методологічні проблеми наукового пізнання			
Змістовий модуль 3.				
9	Людина і суспільство у вимірах філософії	0...1	0...6	
10	Філософський аналіз культури і цивілізації			
11	Основи практичної філософії	0...1		
12	<i>Підсумковий тест</i>		0...10	
13	<i>Есе</i>		0...10	
Кількість балів за результатами поточного контролю			0...75	
14	<i>Іспит</i>		25	
	<i>Теоретичне питання 1</i>	0...8		
	<i>Теоретичне питання 2</i>		0...8	
	<i>Теоретичне питання 3</i>			0...9
Загальна кількість балів			0...100	

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90 – 100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	

75-81	C (добре)	задовільно	
66-74	D (задовільно)		
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

9. Політика курсу

Засвоєння змісту дисципліни здобувачами вищої освіти передбачається шляхом відвідування аудиторних занять у відповідності до затвердженого розкладу або ж дистанційно у випадку введення карантину чи в умовах воєнного стану відповідно до рекомендацій Міністерства освіти і науки України та нормативного забезпечення освітнього процесу в НУ «Чернігівська політехніка».

У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані практичні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (35), він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»». Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання екзамену всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний екзамен складається у вигляді спілкування по питанням.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до «Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»». Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення семінарських/практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань.

Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Заняття проходять з використанням інтерактивних засобів навчання, фасилітації, роботи в команді, групових дискусій. Консультації проводяться у відповідності до затвердженого розкладу.

Політика академічної доброчесності. Здобувачі вищої освіти (ЗВО) в своїй освітній діяльності керуються наступними принципами: 1) самостійне виконання проміжних та підсумкових завдань; 2) не вдаватися до академічного шахрайства (плагиату, списувань, купівлі робіт, видавання чужих робіт за свої). В разі порушення принципів академічної доброчесності нести відповідальність, передбачену «Кодексом академічної доброчесності Національного університету «Чернігівська політехніка» (<http://surl.li/dqptz>).

Політика щодо відвідування аудиторних занять. Відвідування (аудиторно чи дистанційно) занять є обов'язковою умовою успішного засвоєння дисципліни. У разі навчання здобувача освіти за індивідуальним графіком (відповідно до розпорядження адміністрації інституту) передбачена можливість відвідування лекційних занять дистанційно.

Політика користування ноутбуками / смартфонами.

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях.

Політика щодо перескладання. Перескладання здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в НУ «Чернігівська політехніка». Відпрацювання пропущених занять відбувається на консультаціях, у формі усних відповідей або шляхом виконання письмових робіт. Максимальна кількість балів за відпрацьовану роботу – 4 бали.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика дедлайнів. За несвоєчасність здачі есе знімається 2 бали. Відповідно, максимальна оцінка за невчасно здану роботу зменшується на зазначену кількість балів. Виключенням може бути наявність поважних причин несвоєчасної здачі зазначених робіт (хвороба, участь в зазначений час в інших видах навчальної, наукової чи організаційної роботи, офіційна робота за фахом тощо).

Політика користування ноутбуками / смартфонами. Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та практичних занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень. За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 15 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проектах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях, винаходи, патенти, авторські свідоцтва за напрямками курсу.

Правила перезарахування кредитів. Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

10. Рекомендована література

Основна

1. Данильян О. Г. *Філософія : підручник* / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – 4-те вид., переробл. Харків : Право, 2023. 424 с.
2. Ворбертон Н. *Коротка історія філософії* / Пер. з англ. Анна Мараховська. Київ : Наш формат, 2023. 224 с.
3. *Філософія : підручник для студентів вищ. навч. закл.* / Л. В. Губерський, В.П. Андрущенко, А. О. Баумейстер, І. С. Добронравова, В. В. Ільїн; за ред. Л. В. Губерський. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Харків : Фоліо, 2018. 620 с.
4. *Філософія: Хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. рекомендовано МОН* / За ред. Л.В. Губерського. К., 2012. 621 с.

Допоміжна

5. Александрова О.В. *Філософія середніх віків та доби Відродження*. К., 2002.
6. Арістотель. *Метафізика*. К. Темпора, 2022. 848 с.
7. Белл Д. *Прихід постіндустріального суспільства. Сучасна зарубіжна соціальна філософія*. К., 1996. 251 с.
8. Гусев В.І. *Західна філософія Нового часу XVII-XVIII ст. Підручник*. К.: Либідь. 2000. 368с.
9. *Історія української культури: навч.-метод. посіб. Видання друге, виправлене та і доповнене: О.А. Любич, В.В. Співак, О.І. Олійник, С.І.Чебаненко, Н.Д. Ковальчук,*

10. Н.В. Шакун. Чернігів: ФОП «Баликіна С.М.», 2019. 540.
11. Історія філософії: Підручник / за ред. В.І. Ярошовця. К., 2002.
12. Кастельс М. Інформаційне суспільство та держава побуту. М. Кастельс, П. Хіманен; пер. з англ. К.: Ваклер, 2006. 256 с.
13. Конфуцій Бесіди і судження / Пер. Тетяни Рожко. Київ: Арій, 2022. 224 с.
14. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. Жадання влади. К., 2021. 352.
15. Платон Діалоги. Київ: Фоліо, 2022.
16. Тоффлер, Елвін Третя Хвиля / 3 англ. пер. А. Євса. К.: Вид. дім «Всесвіт», 2000.
17. Українське суспільство в умовах війни. 2022: Колективна монографія / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін.; за ред. член.-кор. НАН України, Є. Головахи, С. Макеєва. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. 410 с.
18. Філософський енциклопедичний словник. – К., «Абрис», 2002.
19. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: Хрестоматія. За ред. Г.І. Волинки. К.: Каравела, 2009.
20. Харарі Ювал Ной. Людина розумна. Історія людства від минулого до майбутнього / пер. з англ. Ярослава Лебеденка. Харків: КСД, 2016. 413 с.
21. Шакун Н.В. Особливості тлумачення суспільства в українській філософії. Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія: збірник Черніг. нац. технол. ун-т, 2017. № 1(9). С.91-96.
22. Шакун Н.В. Феномен комунікації як спів-буття у вітчизняному соціально-філософському дискурсі. Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія. 2016. № 1 (7). С. 122-129.
23. Шевченко В.І. Дружба з мудрістю або ключові проблеми української філософії (Теоретико-методологічний коментар до курсу філософії у ВНЗ). К., 2007.
24. Modern civil society in the era of informatization: Postmodern worldview /Olga Melnyk, Nataliia Shakun, Olena Herasymenko, Alla Nitchenko, Maryna Olkhovyk, Oleksii Kolievatov // AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. 2023. 13 (issue 1, special XXXIII). P. 41-47.
25. Rayward W. Boyd. Information Revolutions, the Information Society, and the Future of the History of Information Science // Article in Library Trends. 2014. Vol. 10. P. 681–713.
26. Theoretical and Humanistic reorientation of Modern society / Olga Melnyk, Nataliia Shakun, Olena Herasymenko, Alla Nitchenko, Oleksii Kolievatov // WISDO M2(22), p. 59-67. (Scopus).

Інформаційні ресурси

27. Система дистанційного навчання «Чернігівської політехніки», курс «Філософія» <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=1914>
28. Наукова бібліотека НУ «Чернігівська політехніка» <http://library2.stu.cn.ua/>
29. Національна бібліотека України імені Вернадського www.nbuv.gov.ua
30. Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України <http://www.filosof.com.ua/publik.htm>
31. Філософський факультет КНУ імені Тараса Шевченка <http://philosophy.kiev.ua/>
32. Український філософський фонд <http://www.philosophy.ua>